

תפמ סדר תפלת ליל שני של פסח וספירת העומר וכו' ל' סעיפים:

א מצות^א עשה מן התורה^ב שיספ[ו]ן כל אחד מישראל^ג שבעה שבועות ימים^ד מיום הבאת קרבן העומר שנאמר^ה וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאכם את עומר התנופה שבע שבתות תמימות תהיינה ואומר^ו שבעה שבועות תספר לך וגו' ודרשו חכמים^ז תספר לך יכול בבית דין כמו ביוכל שסופרין בבית דין^ח שבע שבתות שנים ומקדשין שנת החמישים ליוכל^ט תלמוד לומר וספרתם לכם כדי לסופרה לכל אחד ואחד^י ואין הציבור או שליח צבור יכולים לספור בעד כולם^{יא} אף אם אחד מצוה לחברו^{יב} שיספור בשבילו ועשאו שליח לכך אינו יוצא ידי חובתו כשלא שמע הספירה מפי חברו^{יג}.

אבל אם הוא בעצמו שמע הספירה מפי חברו^{יד} אם נתכוין לצאת ידי חובתו בשמיעה זו וגם חברו המשמיע נתכוין להוציא^{טו} יצא ידי חובתו מן התורה שהשומע הוא כאומר^{טז} והוא ששמע מפי המחויב במצוה זו^{טז} ויש חולקין על זה ואומרים^{טז} שצריך שתהא ספירה לכל אחד ואחד ממש שכל אחד יספור בעצמו ויש לחוש לדבריהם לכתחלה שלא לסמוך על שמיעת הספירה מהש"ץ^{יז}.

אבל הברכה יכול לשמוע מהש"ץ לכתחלה אף אם הוא יודע לכרך בעצמו^{יח} שעשרה שעושין מצוה בבת אחת יכול אחד מהן לכרך בשביל כולם^{יט} כמו שנתבאר בסימן ה'כ^א ואחר ששמע הברכה יספור^כ מיד^כ:

ב נשים ועבדים פטורים ממצוה זו^{כא} מפני שהוא מצוה עשה שהזמן גרמא^{כב} ובמקצת מדינות שמו הנשים מצוה זו עליהם חובה^{כג} ואין חשש איסור במה שהן מברכות עליה אף שהם פטורות ממנה עיין סי' י"ז^{כד}.

ומצוה זו נוהגת בארץ ובחו"ל בפני הבית ושלא בפני הבית^{כה} ויש אומרים^{כז} שבזמן

סי' ב. שול"ת משנה הלכות ח"ג סי' י.
טז ראה ר"ה כג, א. רמב"ם הל' ברכות פ"א ה"א.
 פ"ח ס"ח ד"ה נשאלתי.
יז לבוש ס"א. ח"י סק"ד.
יח פ"ח ס"א שם (בתחילת דבריו).
יט שול"ת הרשב"א ח"א סי' קנו, מ"א שם.
כ תוספתא ברכות פ"ו ה"כ (עשרה).
כא סי"א (ולא נזכר עשרה). וראה גם סי' ר"ג סי' ו.
כב רשב"א שם.
כג ראה גם לעיל סי' תלב ס"ח. ואם הפסוק בינתים ברבור – ראה לעיל שם סי' ו.
כד רמב"ם הל' תמידין ונוספין פ"ו הכ"ד. מ"א סוף סק"א. וראה גם זכר ה"כ קפג, א. ח"ג צ, ב (רע"ב).
כה כסף משנה שם. מ"א שם.
כו מ"א שם. וראה מנחת חינוך מצוה שנו. לק"ש ח"ז ע' 280 הערה 9. חמ"ז ע' 219. שלחן המלך ח"ב ע' קמז הערה 9. לקמן סי' תצג סוף סי' ט.
כז סי' ג. וראה לעיל סי' רצו סוף סי' ט וק"א סק"ג.
כח רמב"ם שם. האב"י סי' תקכו (ע' 176). הובא במרדכי מגילה רמז תתג. מור. וראה כ"י ד"ה וכתב עוד אבי העזרי.
כט תוס' מנחות סו, א ד"ה זכר. הא"ש פתחים פ"ו סי' מ בסופו. ר"ן שם (כת, א) דבור הא' בשם רוב המפרשים. כ"י ד"ה ומ"ש זמן.

א לכללות סי' זה – ראה דברי נחמה או"ח סמ, ב.
ב רמב"ם הל' תמידין ונוספין פ"ו הכ"ב. וראה לקמן סוף סי' ב (שהעיקר דבזמן הזה הוא מדברי סופרים). לק"ש ח"ה ע' 16 הערה 56. התועדויות תנש"א ח"ג ע' 100.
ג כרייתא מנחות סה, ב. רמב"ם שם הכ"ד. מור וש"ע סי' א.
ד ר"ף (כו, ב). רא"ש פ"ו סי' ג. כלומר, ולא שנים כביוכל. וראה לקמן סי' ה.
ה ויקרא כג, טו.
ו דברים טו, ט.
ז ספרי פיסקא קלו.
ח ספרא בהר פרשה ב. תוס' מנחות שם ד"ה וספרתם. רא"ש שם. פ"ח ס"א ד"ה ונצחה.
ט ראה ויקרא כה, ח"י. ספרא שם.
י ספרי שם. מנחות שם. לבוש ס"א. מ"ז ומ"א סק"ב פ"ח שם.
יא אגודה. מנחות סי' לב (ולא שליח צבור). ח"י סק"ד.
יב פ"ח שם. בפירוש דברי הר"ן (ה, א) ד"ה ואיכא.
יג שול"ת הרשב"א ח"א סי' תנח. ב"י ד"ה כתב הרשב"א. מ"א סק"ב. פ"ח שם.
יד פ"ח שם. וכדלעיל סי' ר"ג ס"ד (לענין ברכות) וש"נ. וראה לעיל שם, ולקמן סי' ב, שלמ"ד מצות אין צריכות כוונה, יוצא אף כששניהם לא התכוונו.
טו מוכה לת, ב. מ"א שם. פ"ח שם. וכדלעיל סי' ח סי' א (כמרבר, כעונה, כנכרך) וש"נ. וראה לקמן

הלכות פסח תפט

תכו

הזה שאין בית המקדש קיים ואין מקריבין העומר^א אין מצוה זו נוהגת כלל מדברי תורה אלא מדברי סופרים שתיקנו זכר למקדש^ב וכן עיקר^ג ומכל מקום כל מה שתקנו חכמים תקנו כעין של תורה^ד ואין חילוק ביניהם אלא בדברים שיתבאר^ה:

ג זמן הקרבת העומר הוא בט"ז בניסן שנאמר^ו ממחרת השבת יניפנו וגו' וקבלו חכמים^ז שזה הוא ממחרת יום טוב הראשון של פסח ומיום זה עצמו מתחילין לספור ולא מיום שלאחריו^ח שנאמר^ט מהחל חרמש בקמה תחל לספור וגו' הא למדת שזמן הספירה הוא בזמן ראשית הקצירה דהיינו בזמן קצירת העומר^י וקצירתו הוא קודם הבאתו ולא אח"כ^{יא}.

ואי אפשר להתחיל הספירה ביום הבאתו ממש (ואין העומר קרב אלא ביום ממש^{יב}) שנאמר^{יג} תמימות תהיינה ואין אתה מוצא תמימות אלא כשמתחיל לספור בערב דהיינו שמתחיל הוא לספור יום הראשון בליל ט"ז קודם אור הבוקר^{יד} והוא הדין ספירת שאר הימים שאינה אלא בלילה שמן הסתם ספירת כל הימים הם שוין.

וכל הלילה כשר לספירת העומר שאם שכח ולא ספר בתחלת הלילה ונזכר קודם שעלה עמוד השחר חייב לספור^{טו} אבל לכתחלה מצוה מן המובחר לספור בתחלת הלילה מיד אחר תפלת ערבית^{טז}.

וקודם שיספור בלילה צריך לברך^{יז} כדרך שמברכין על כל המצות בין של תורה בין של דברי סופרים.

אבל אם שכח לספור בלילה ונזכר ביום יספור בלא ברכה^{יח} לפי שיש אומרים^{יט} שאם לא נקצר העומר בלילה קוצרין אותו ביום ולפיכך אם שכח או הזיד^כ ולא ספר בלילה חייב לספור ביום ולברך^{כא} ויש חולקין על זה^{כב} לפיכך יספור בלא ברכה שספק ברכות להקל:

ד הספירה^{כג} צריך לברך^{כד} מעומר שנאמר^{כה} בקמה ודרשו חכמים^{כו} אל תקרא בקמה

ל ר"ן שם.
לא אמיתר מנחות שם.

לב ב"י שם ושם. משמעות שו"ע ס"ז (ראה באר הגולה שם).

לג ראה פסחים קטז, ב וש"נ. וראה גם לקמן ס"ג.

לד לקמן סע"ג, יב, יג.

לה ויקרא כג, יא.

לו ספרא אמור פרשה י. מנחות סה, ב. רמב"ם הל' תמידין ומספני פ"ז ה"א.

לז ברייתא מנחות טו, א. רש"י שם ר"ה מיום.

לח דברים מז, ט.

לט רש"י עה"ת דברים שם.

מ רש"י מנחות שם ר"ה תלמוד לומר ור"ה קצירה וספירה בלילה.

מא ברייתא שם.

מב ויקרא כג, מז. ברייתא שם.

מג ראה דברי נחמיה שם.

מד מור וש"ע ס"א, ממשנה מגילה כ, ב. וראה הנהג

הצ"צ בסידורו (סדר ספירת העומר) דמשמע

שלתחילה יש לספור קודם חצות לילה. וראה ס' ספירת

העומר (כהן) ע' נא הערה ג.

מה טור וש"ע שם. וכ"ה בסידור. וראה לקמן ספ"ז וס"ז.

מו רמב"ם הל' תמידין ומספני פ"ז הכ"ה. מור וש"ע

שם. וראה הע"ב התנה ע' 32.

מז תוס' מגילה שם ר"ה כל הלילה. מנחות שם מ, א.

מא רש"י פסחים פ"י ס' מא. מור וש"ע ס"ז. וכ"ה בסידור.

מב מנחות ונחזות ע"א, א (שקצור ביום).

מג ראה דברי נחמיה שם.

מ בה"ג הל' עזרת (ל, ד) שמופר ביום ומברך. וראה

תוס' ורא"ש שם. רמב"ם שם ה"ז והכ"ג.

נא משנה מגילה כ, ב. תוס' מגילה שם ומנחות שם

בשם ר"ת (דהעיקר כסתמא דמגילה).

נב (מנחות 10). מדרש תנאים לדברים מז, ט. מדרש

לקח טוב עה"פ וספרתם (ויקרא כג, מז). הרי"ן גאית

ח"ב (ע' קח). רמב"ם הל' תמידין ומספני פ"ז הכ"ג.

יראים השלם סופ"י רסא. רא"ש פסחים פ"י סופ"י מא.

מור וש"ע ס"א. וראה לעיל ס"ח ס"ד (שמכאן לומדים

לעשיפת ציצית). לקמן ס"ח תקפה ס"א (שמכאן לומדים

לתקיעת שופר, ושלפיכך לא יסמך על שום דבר בענין

שאם יגמל אותו דבר שסמך עליו היה נופל, שאין זו

עמידה אלא סמיכה).

נג כ"ה הלשון במדרש תנאים שם, וכרי"ן גאית ויראים

ורא"ש שם. וראה לעיל ס"ח ס"ג (כל ברכות המצות

צריך להיות מעומד). מחנה יוסף (ציצית) ס"ח כ. הע"ב

תשעו ע' 100.

נד דברים מז, ט.

נה מדרש שם ושם. יראים ורא"ש שם.

אלא בקומה תחל לספור ומכל מקום אם מנה מיושב יצא¹⁰ לפי שדרשה זו אינה אלא אסמכתא בעלמא¹¹:

ה' מן התורה צריך למנות הימים וגם השבועות¹² שנאמר¹³ תספרו חמשים יום כלומר עד חמשים¹⁴ ואומר¹⁵ שבעה שבועות תספר לך כיצד יספור שניהם כשמגיע לשבעה ימים יאמר היום שבעה ימים שהם שבוע אחד וכשמגיע ליום ארבעה עשר יאמר היום ארבעה עשר יום שהם שני שבועות וכן בשאר כל סוף שבוע ושבוע¹⁶ ואם לא עשה כן לא יצא ידי חובתו מן התורה¹⁷:

ז' אבל בימים שבין כל שבוע ושבוע דהיינו מיום ח' עד יום י"ג ועד בכלל ומיום ט"ו עד יום עשרים וכן הימים שבין שאר השבועות יש אומרים¹⁸ שאין צריך למנות בהן השבועות אלא הימים בלבד כגון ביום ח' יאמר היום שמונה ימים ואין צריך לומר שהם שבוע אחד ויום אחד ויש אומרים¹⁹ להיפוך ביום ח' יאמר היום שבוע אחד ויום אחד וביום ט"ו יאמר היום ב' שבועות ויום אחד ויש אומרים²⁰ שצריך לומר בהם סכום הימים והשבועות כגון ביום ח' יאמר שמונה ימים שהם שבוע אחד ויום אחד וכן בשאר כל הימים צריך לומר סכום כל הימים והשבועות ומנין הימים העודפים על השבוע וכן נתפשט המנהג בכל תפוצות ישראל²¹ ואין לשנות.

ומכל מקום אם טעה ומנה באחת מב' הספירות (הראשונות²²) בימים שבאמצע השבועות אין צריך לחזור ולספור בזמן הזה שהספירה מדברי סופרים²³ ואף בימים שהם סופי השבועות כגון יום ז' וי"ד וכיוצא בהם אם טעה ולא מנה אלא הימים בלבד ולא הזכיר השבועות כלל יש אומרים²⁴ שאין צריך לחזור ולספור בזמן הזה שהספירה אינה אלא זכר וכיון שספר הימים יצא²⁵.

אבל אם ספר שבועות בלבד כגון שאמר היום שבוע אחד או שני שבועות ולא הזכיר מנין הימים צריך לחזור ולספור²⁶ לפי שעיקר הספירה הוא מנין הימים²⁷ שבמנין הימים בלבד יכולין לספור כל המ"ט יום אבל במנין השבועות בלבד בלא הזכרת שום מנין ימים אי אפשר לספור אלא הימים שהם סופי השבועות.

ויש אומרים²⁸ שאף אם מנה הימים לבד צריך לחזור ולספור שכל מה שתקנו חכמים תקנו בעין של תורה²⁹ ויש לחוש לדבריהם לחזור ולספור בלא ברכה³⁰:

10 יראים ור"ן שם. שו"ת הרא"ש כלל כר ס' יג. טור ושריע ס"א.
11 יראים ורא"ש ור"ן שם. מור.
12 שמנה כאחת מב' הרעות הראשונות הלעיל.
**13 עיין נ"א סק"ד. ח"י סק"ח. פרי"ח שם (דלא פליג אלא על סופי שבועות).
14 כנסת הגדולה הגהות ב"י. נ"א שם.
15 כרעת אמיזר במנחות שם.
16 ח"י שם. אלה זוטא סק"ב, בשם רבנו ירוחם נתיב ה' ח"ד (מד. ג.).
17 ראה רבנו ירוחם שם, שרק מנין הימים הוא מהתורה.
18 שו"ת הר"ש הלוי א"ח ס' ה. פרי"ח שם.
19 כרלעיל ס"ב.
20 עולת שבת סוף ס"ק א. באר הושב. סק"ז. וראה פעמי יעקב כ"ט ע' כח.**

21 רמב"ם שם. מ"א סק"ג. וראה גם לקמן שם.
22 כס"מ שם. וראה גם לקמן שם.
23 אביי שם מנחות סג, א. מור וש"ע ס"א.
24 נט ויקרא כג, מז. הגיגה ז', ב. לבוש ס"א.
25 תוס' מנחות סה, ב. ד"ה כתוב. רא"ש פסחים פ"י ס' מ.
26 דברים מז, ט. חגיגה שם. לבוש שם.
27 יראים השלם סוס"י רסא, בשם רבנו אפרים. ראב"ה ס' תקנו (ע' 177). מרדכי מגילה ס' תתנ. בעל המאור ור"ן סוף פסחים.
28 ג' ובזמן הזה שהוא מדרבנן – ראה לקמן ס"ו.
29 ראב"ה. שם בשם בתשובות מצאתי. הובא במרדכי שם ובמור. בעל המאור ור"ן שם.
30 יראים שם, בשם רבנו אפרים. ראב"ה שם, בשם יש מרבנות, הובא במרדכי שם ובמור.

הלכות פסח תפט

תכט

ז אם ספר באותיות א"ב שאמר היום יום אלף או יום ב' או ג' ימים יש אומרים^{טז} שיצא ידי חובתו ויש אומרים^{טז} שלא יצא ויש להושי לדבריהם לחזור ולספור בלא ברכה^{טז}.

אם לא אמר היום אלא מנה סתם כך וכך ימים לעומר לא יצא ידי חובתו^{טז} וצריך לחזור ולספור בברכה דכיון שאמר כך וכך ימים הרי לא ספר את עצם היום הזה שהוא עומד בו והתורה אמרה^{טז} תספרו חמשים יום שתספור היום עצמו שיאמר היום כך וכך.

אבל אם אמר היום כך וכך ולא אמר לעומר יצא^{טז} שמעיקר הדין אין צריך לומר כלל לעומר אלא שנהגו כך לבאר יפה^{טז} בספירה לאיזה דבר סופרים ואין זה מעכב כלל בדעיכה ויש נוהגין לומר בעומר^{טז} ואין לשבש שום נוסח כי שניהם נכונים^{טז} (ויש נוהגין ממעם הידוע להם^{טז} לומר לעומר אחר מנין הימים קודם מנין השבועות כגון היום שמונה ימים לעומר שהם שבוע אחד ויום אחד):

ח הדרך צחות לשון הקודש לומר ימים לשון רבים משנים ועד עשרה ועד בכלל אבל מאחד עשר ואילך יאמר יום לשון יחיד^{טז} וטוב לומר מנין המועט קודם מנין המרובה כגון אחד ועשרים ולא עשרים ואחד במה דברים אמורים במדינות אלו שדרך לספור מנין המועט קודם אבל במקומות שדרך לספור מנין המרובה קודם יכול לומר גם בספירה כמנהג מקומו^{טז}:

ט שבוע הוא לשון זכר^{טז} ולכן יאמר שבוע אחד ולא אחת^{טז} ובשבוע השני יאמר שניצא ולא שתי ובשבוע השלישי יאמר שלשה ולא שלש וכן בשאר השבועות:

י מותר לספור בכל לשון שמכין אבל אם אינו מכין הלשון שסופר בו אפילו ספר בלשון הקודש אם אינו מכינו לא יצא דכיון שאינו יודע המנין אין זו ספירה כלל^{טז}:

יא אחר הספירה נוהגין לומר יהי רצון שיבנה בית המקדש בו' לפי שעכשיו אין אנו סופרין אלא זכר למקדש ואין בספירה זו עשיית מצוה כלל^{טז} שהמצוה הוא לספור לעומר ועכשיו אין לנו עומר לספור לו אלא שחכמים תקנו לספור זכר למקדש^{טז} לפיכך מתפללין שיבנה בית המקדש ונקיים המצוה כתקונה^{טז} (ויש נוהגין ממעם הידוע להם לומר אחר כך מזמור^{טז} אלהים יחננו ויברכנו^{טז} ואנא בכח ורבנונו של עולם^{טז}):

פט רש"י על התורה בראשית כט, כג. לבוש ס"א. ט"ז סק"ד. מ"א סק"ה. פ"ח ס"א ר"ה יראה לך.
צ ט"ז שם. פ"ח שם.
צא לבוש שם.
צב מ"א סוף סק"ב. וראה לק"ש כב ע' 118.
צג תוס' מגילה כ, ב סוד"ה כל. ב"ח סוף הס' ח"י סק"א. ובסידור הנוסח: הרחמן הוא יחזיר לנו עבודת בית המקדש למקומה במהרה בימינו אמן סלה (וכ"ה באגודתם סדר ספירת העומר, ובכמה סידורים). וראה תורת מנחם תנש"א ח"ג ע' 87 הערה 80.
צד כרלעיל ס"ב.
צה ראה לק"ש ח"ח ע' 11 ואילך ובהערות 55-56.
צו תהלים סו.
צז מ"א סוף סק"ה. ח"י סק"א.
צח פרי עין חיים. סידור הארז"ל. וכ"ה בסידור.

עז שו"ת הר"ש הלוי שם. כנסת הגדולה שם.
עח פ"ח שם.
עט עולת-שבת ס"א. חק יעקב שם.
פ ט"ז סק"ז. מ"א סק"ט. וראה גם לקמן סוף ס"ד.
פא ויקרא כג, טז.
פב ח"א סק"י.
פג שו"ת הרשב"א ח"א סי' תנו. ב"י ד"ה כתב הרשב"א. לבוש ס"א.
פד ח"א ס"א. ט"ז סק"ג. מ"א שם.
פה חק יעקב סק"ט. אלהי רבה סק"ז. ובסידור הנוסח לעומר. וראה לק"ש ח"ג ע' 1002.
פו סידור הארז"ל וסידור יעב"ץ. אבל בסידור הנוסח לומר לעומר בסוף הספירה.
פז שבלי הלקט סי' רלד. ח"י סק"י.
פח מ"א סק"ה. ח"י שם, בשם שו"ת אמנות שמואל סי' מט, מנב"א יומא נה, א.

יב יש אומרים^{צט} שמותר לכוך ולספור בבין השמשות אף על פי שהוא ספק לילה וספק יום^ר העבר ואם כן היאך יאמר היום שני ימים שמא עדיין הוא יום ראשון מכל מקום כיון שהספירה בזמן הזה מדברי סופרים ספק דברי סופרים להקל ויש חולקין על זה ואומרים^{קא} שלכתחלה אין להכניס עצמו לידי ספק אפילו מדברי סופרים ואין לספור עד צאת הכוכבים שהוא לילה ודאי וכן עושין המדקדקים וכן ראוי לכל אדם לעשות^{קב} ומכל מקום המנהג ההמון עכשיו כסברא הראשונה לספור בבין השמשות^{קג}.

ומי שרוצה לדקדק לספור בצאת הכוכבים והוא מתפלל ערבית מבעוד יום עם צבור המתפללין ערבית^{קד} עם סמוך לחשיכה וסופרים בבין השמשות^{קה} טוב שיספור עמהם בלא ברכה ויחשוב בדעתו^{קי} אם אשכח לספור בלילה הריני סומך על ספירה זו לצאת בה ידי חובתי ואם לא אשכח בלילה הרי דעתי עכשיו שלא לצאת בספירה זו שאף להאומרים^{קי} שמצות אין צריכות כוונה לצאת בהן ידי חובתו מכל מקום כשמכוין בפירוש שלא לצאת בהן ידי חובתו בודאי אינו יוצא בעל כרחו^{קכ} ולפיכך כשיזכור בלילה יספור בברכה^{קכ}.

אבל אם לא התנה בדעתו בפירוש שלא לצאת בספירה זו כשיזכור בלילה אלא ספר סתם^{קי} אף שלא בדרך עכשיו וגם לא ענה אמן אחר ברכת הציבור לא יכרך כשיספור בלילה שמא היה כבר לילה כשספר בבין השמשות וכבר יצא ידי חובתו להאומרים שמצות אין צריכות כוונה ואף להאומרים שמצות צריכות כוונה מכל מקום הספירה בזמן הזה מדברי סופרים^{קיא} ויש אומרים שמצות מדברי סופרים לדברי הכל אין צריכות כוונה כמו שנתבאר בס"ת^{קיד}.

ואפילו לא ספר עמהם כלל אלא ששמע הספירה מן אחד (ו)מן הציבור שספרו ולא נתכוין כלל להוציאו וגם הוא לא נתכוין לצאת בשמיעה זו אלא שמע לפי תומנו לא יכרך כשיספור בלילה^{קיא} שהשומע בעונה ואפילו אם היה מחשב אין אני מתכוין לצאת בספירה זו אין זה כלום להאומרים שמצות אין צריכות כוונה כלל אלא אם כן מחשב אני מתכוין שלא לצאת בה^{קיד}.

וכל זה הוא בבין השמשות אבל קודם בין השמשות אין מנהג כלל לספור אפילו בערב שבת שמקדימין לגמור תפלת ערבית בציבור בבית הכנסת קודם בין השמשות אין הציבור סופרין כלל בבית הכנסת^{קטו} אלא כל אחד סופר בביתו כשיגיע הזמן.

ואם טעו ביום המעונן ובירכו וספרו ואחר כך נתפורו העכים ונודע שהיה קודם בין

צט סברא הא' בחוס' מנחות סו, א רד"ה זכר. סמ"ז מ"ע ר (רכ, ב) בשם הרשב"א. רא"ש פ"א סי' ג. מור.

ק כדלעיל סי' רסא סי' א ושי"ג.

קא ממקנת התוס' שם. ר"ן פסחים (כת, א) דבור הא'. ב"י ר"ה ומ"ש זמן. ט"ז סק"ה. וראה גם לעיל סי' רנב ק"א סוף סק"ד.

קב שו"ת הרשב"א ח"א סי' קנד. שו"ע ס"ב.

קג ב"ח ריש הסי'. ח"י סק"ב.

קד אבודרהם סדר ספירת העומר, בשם מחזור ויטרי ח"א ע' 130. שו"ע ס"ג.

קה לבוש ס"ג. ט"ז סק"ו.

קו אבודרהם ולבוש שם (אמר). ט"ז שם (דעתו).

קז כדלעיל סי' ס ז"ה.

קח רמ"א ולבוש שם. מ"א סק"ה. ח"י סק"ד.

קט שו"ע ורמ"א שם.

קי לבוש שם. מ"א שם.

קיא כדלעיל ס"ב.

קיב סכ"מ ושי"ג.

קיג משמעות שו"ת הרשב"א ח"א סי' תנת, הובא ב"י

סוד"ה, כתב הדר"א, וכדלעיל סי' ריג ס"ד (במסגרת)

וש"ג. וראה לעיל סוף מ"א. דברי נחמיה שם מ"ב אות ט.

קיז ראה לעיל סי' ו ס"פ. סי' רצו ס"ז. לקמן סי"ד.

קטו שו"ת רש"ל סי' יג. ב"ח ריש הסי'. ח"י סק"ב.

הלכות פסח תפט

תלא

השמשות צריכין לחזור ולספור ^{קטז} אבל לא יכרך שנית אם כשספרו היה מפלג המנחה ואילך ^{קיד} שהרי מנהג העולם לקרות קריאת שמע של ערבית מפלג המנחה ואילך לפי שסומכין על האומרים ^{קיי} שמפלג המנחה ואילך כשם שהוא כלילה לענין תפלת ערבית לרבי יהודה ^{קיט} כך הוא כלילה לענין קריאת שמע של ערבית וא"כ הוא הדין שהוא כלילה לענין ספירת העומר לרבי יהודה לפי דבריהם ^{קכ} ומכל מקום צריכין לחזור ולספור כשיגיע הזמן לפי שהעיקר כהאומרים ^{קכא} שמפלג המנחה אינו חשוב כלילה אפילו לרבי יהודה אלא לענין תפלה בלבד אבל לא לענין שאר דברים שמצותם כלילה כמו שנתבאר בסימן רל"ה ^{קכב}:

יג אבל המדקדקים לספור בצאת הכוכבים שטעו ביום המעונן וספרו בבין השמשות אין צריך לחזור ולספור כלל בצאת הכוכבים מעיקר הדין אפילו בלא ברכה לפי שכבר יצא ידי חובתו ^{קכג} לגמרי מעיקר הדין כמה שספרו בבין השמשות שהוא ספק לילה וספק דברי סופרים להקל ^{קכד} (ומכל מקום כדי לחוש לרברי האומרים ^{קכה} שספירה בזמן הזה מן התורה טוב להם שיחזרו לספור בצאת הכוכבים בלא ברכה ^{קכו}):

יד מי ששואל אותו חבירו בבין השמשות כמה ימי הספירה בלילה זה יאמר לו אתמול היה כך וכך שאם יאמר לו היום כך וכך לא יוכל הוא עצמו לחזור ולמנות בברכה ^{קכז} לפי שכבר יצא ידי חובתו כמה שאמר לחבירו היום כך וכך לפי דברי האומרים ^{קכח} שאין צריך כונה לצאת ^{קכט} אף שלא אמר לעומר אין בכך כלום ^{קל} אבל השואל יכול לספור בברכה אף ששמע כבר הסיפור מהמשיב מכל מקום בשעה ששמע היה בדעתו לחזור ולספור שהרי בשביל כך הוא שומע ונמצא שהיה בדעתו בפירוש שלא לצאת כשמיעה זו אבל המשיב לא היה בדעתו בפירוש בשעת התשובה שרוצה לחזור ולספור שנית אחר כך אף שבאמת כן הוא מכל מקום כיון שלא היה בדעתו בפירוש יצא ידי חובתו להאומרים שאין צריכות כונה.

אבל אם לא אמר לו היום כך וכך אלא השיב לו סתם כך וכך לעומר לא יצא בזה ^{קלא} לדברי הכל ויחזור ויספור בברכה ומכל מקום יותר טוב לומר אתמול היה כך וכך ^{קלב}:

מז וכל זה כששואלו בבין השמשות אבל קודם לכן אף אם אמר לו היום כך וכך לעומר חוזר וסופר בברכה ^{קלג} כיון שהעיקר כהאומרים שאף מפלג המנחה ואילך אינו חשוב כלילה אלא לענין תפלה בלבד ^{קלד} וגם להאומרים שהוא כלילה הרי יש אומרים ^{קלה} שאף מצות מדברי סופרים צריכות כונה לצאת בהן (ומכל מקום לכתחלה טוב לזהר מפלג המנחה ואילך שלא יאמר היום כך וכך ^{קלז}):

קכז אבדוהם סוף סדר ספירת העומר. ש"ע ס"ד.
קכח לעיל ס"ב.
קכט מ"א סק"י. ח"י סק"ד.
קל מ"א שם. וראה גם לעיל ס"ז.
קלא מ"ז סק"י. מ"א סק"מ. וברלעיל ס"ז.
קלב מ"ז סוף סק"ז.
קלג אבדוהם שם. ש"ע שם.
קלד ברלעיל סוף ס"ב.
קלה פ"ח ס"ד ר"ה ולכן. וראה גם לעיל ס"י תעה סכ"מ, וש"נ.
קלו לחוש לדעת האומרים שמפלג המנחה היו לילה לכל דבר (דברי נחמיה שם).

קטז תשובת הרשב"א ח"א סי' קנר. ש"ע ס"ב.
קיד עולת שבת סק"ב. ח"י שם.
קיה ר"ת ור"י בתוס' ברכות ב, א ר"ה מאימתי.
קיט ברכות כג, א.
קכ ראה ח"י סק"ג.
קכא ראו ש"ש פ"א סי' א. מור וש"ע סי' רלה ס"א.
קכב סימן זה בשוע"ר לא הגיע לדיון, וראה לעיל סי' רסו ס"ב.
קכג מ"א סק"ו.
קכד אלה רבה סק"ו.
קכה ברלעיל ס"ב.
קכו אלה רבה שם.

תלב

הלכות פסח תפט

פז מותר לספור קודם תפלת ערבית אפילו במוצאי שבת שמוסיפין מחול על הקודש שמכל מקום לילה הוא קדש ואינו נחשב ליום העבר אלא ליום המחרת ומכל מקום ראוי להקדים תפלת ערבית לספירה קדש שתפלת ערבית היא תדירה והספירה אינה תדירה קדש ותדיר קודם לשאינו תדיר קדש;

יז ואם דרכו להתפלל ערבית מבעוד יום ולקרות על מטתו כל הג' פרשיות אף שמוחר לו לאכול קודם קריאת שמע שעל המטה כמו שנתבאר בס"י רל"ה קדש מכל מקום בימי הספירה לא יתחיל לאכול קדש אפילו סעודה קמנה קדש חצי שעה קודם זמן ספירה קדש דהיינו חצי שעה קודם בין השמשות קדש גזירה שמא ימשוך בסעודתו וימנע מספירת העומר אלא אם כן הוא מקום שנהגין שהשמש קורא לספור ספירה כשמגיע זמנה קדש שאז אין לחוש שמא ימשוך בסעודתו כמו שנתבאר בס"י רל"ב קדש.

(ואפילו במקומות שלא נהגו כן קדש אם עבר והתחיל בסעודה בתוך חצי שעה סמוך לזמן הספירה אין צריך להפסיק באמצע סעודתו קדש) אבל אם התחיל הסעודה לאחר שהגיע זמן הספירה צריך להפסיק ולספור באמצע סעודתו קדש להאומרים שספירה בזמן הזה היא מן התורה קדש כמו שנתבאר בסימן רל"ה קדש ואף שהעיקר בהאומרים שספירה בזמן הזה היא מדברי סופרים קדש מכל מקום בדבר שאין בו מורה כלל דהיינו להפסיק מעט ולספור יש לחוש לסברא הראשונה קדש;

יח אם אינו יודע איזה יום הוא בספירה ופתח וברך על דעת שיספור כמו שישמע מחבירו ואחר הברכה שתק ושמע מחבירו וספר כמוהו יצא ידי חובת הברכה קדש ואין צריך לחזור ולברך שנית קודם ספירתו אע"פ שבשעת ברכה ראשונה לא היה יודע על איזה יום הוא מברך קדש;

יט אבל לכתחלה אין לעשות כן ולא יברך עד שיוודע איזה יום הוא מהספירה כדי שידע על מה הוא מברך קדש;

כ אם בריך על דעת לספור ארבעה ימים לעומר שהוא סבור שהיום יום רביעי ולאחר שגמר הברכה נזכר שהיום יום המישי אין צריך לחזור ולברך אלא סופר מיד חמשה על סמך הברכה שברך כבר אף על פי שהברכה היתה על דעת יום רביעי אין בכך כלום לפי שדברים שבלב אינם דברים לענין זה כמו שנתבאר בס"י ר"ט קדש;

קלז מ"א סוף סק"ג. וראה גם לקמן ס"י תצא ס"ג.	נחמיה שם.
קלח ח"י סקפ"ג. וכ"מ במור וש"ע ס"א.	קז רמ"א שם.
קלט ח"י שם.	קנא ח"י סק"ג.
קמ משנה הוריות יב, ב. וכדלעיל ס"י כה ס"ב וש"ג.	קנב ראה מ"א שם סק"ה (בקריאת שמע שהוא מן התורה). וראה גם לעיל ס"י ע ס"ה.
קמא סימן זה בשוע"ר לא הגיע לדינו. וראה פ"ז שם סק"ג. מ"א שם סוף סק"ב וסק"ה. לעיל ס"י רסו בק"א.	קנג כדלעיל ס"ב.
קמב ררכי משה ס"ק א. רמ"א ס"ה.	קנד ח"י שם.
קמג ראה ש"ע ס"י רלב ס"ב. וראה גם לעיל ס"י ע ס"ה (במוסגר).	קנה מור בשם ראב"ה ס"י תקכו (ע' 177). ש"ע ס"ה.
קמד עולת שבת ס"ק ד. מ"א סק"א.	קנו ראה דברי נחמיה שם.
קמה כדלעיל ס"י"ב וס"ג.	קנז מ"י סק"ה. אליה זמא סק"ב, בשם צירה לדרך כלל ג.
קמו מ"א שם.	קנח סימן זה בשוע"ר לא הגיע לדינו, וראה ש"ע שם ס"א (כבוס של מים, וסבור שהוא י"ן, ופתח על דעת לומר בורא פרי הגפן, וזכר שהוא של מים וסיום שהכל, יצא). וראה השעם במלחמות ברכות פ"א (ו, ב), ובהשגת הראב"ד שם (הובא ברא"ש שם פ"א ס"ד), כי אין הכוונה מעכבת ולא מציינו פסול במחשבה כגון זו. וראה דברי נחמיה שם. מ"ט וציונים.
קמז רמ"א סוף ס"ד. וראה גם לעיל ס"י ע ס"ה (לענין תפלה). ס"י תלא ק"א סוף סק"א (במוסגר). דברי	

הלכות פסח תפמ

תלג

כא אם היה עומד ביום רביעי ובירך על דעת לספור ארבעה ומעה בדיבורו וספר חמשה צריך לחזור ולספור ארבעה כיון שיצא שקר מפיו^{קסא} שהיום יום רביעי הוא והוא ספר חמשה בפיו אף שהיה כמחשבתו ארבעה אין זה כלום שמצות הספירה היא בפה^{קסב} ומכל מקום אין צריך לחזור ולברך קודם שחזור לספור ארבעה^{קסג} (אפילו אם מעה בתחילה בדעתו שהיה סבור שהוא יום חמישי ובירך על דעת לספור חמשה ולאחר שספר נזכר שהיום יום רביעי אף על פי כן אין צריך לחזור ולברך^{קסד}) לפי שיוצא בברכה שבירך כבר אם לא הפסיק בינתיים בדברים אחרים אבל הספירה הראשונה אינה חשובה הפסק כיון שנתעסק בדבר שבירך עליו אלא שלא עלה בידו כהגון^{קסה}:

כב (ובשחזור לספור ארבעה צריך לומר היום ארבעה כו') ואם חוזר לספור בתוך כדי דבור לספירה הראשונה אין צריך לחזור ולומר היום אלא יאמר מיד ארבעה ימים לעומר^{קסו}):

כג ויש^{קסא} אומרים^{קסב} שאם שכח לספור בלילה אחת אין צריך לספור כלל בשאר כל הלילות לפי שכבר הפסיד ממצות ספירת העומר לגמרי כשחיסר ממנו יום אחד שנאמר^{קסג} תמימות תהייתה ויש חולקין ואומרים^{קסד} שצריך לספור בשאר כל הלילות לפי שכל לילה היא מצוה בפני עצמה^{קסה} ואינן תלויות זו בזו:

כד ולענין הלכה נוהגין לספור בשאר לילות בלא ברכה^{קסו} בין ששכח בלילה הראשון בין ששכח באחד משאר כל הלילות^{קסא} לפי שספק ברכות להקל^{קסב}.

כמה דברים אמורים כשלא נזכר כל הלילה וכל יום המחרת אבל אם נזכר למחר ביום וספר בלא ברכה כמו שנתבאר למעלה^{קסג} יספור בשאר כל הלילות בברכה^{קסד} שהרי אף לפי הסברא הראשונה^{קסה} לא הפסיד מצות הספירה בחסרון לילה אחד כיון שספר למחר ביום והרי הן נקראות תמימות שסופר כל המ"ט יום ואף שיש אומרים^{קסו} שהספירה אינה אלא בלילה שאף אם שכח לספור בלילה אין צריך לספור ביום וא"כ אף אם ספר ביום אין ספירה זו שוה כלום להשלים מספר המ"ט יום מכל מקום הרי יש אומרים^{קסא} שאף אם לא ספר כלל יום אחד או אפילו ימים הרבה סופר בשאר הלילות בברכה:

כה וכל זה כשברי לו שלא ספר בלילה אחד אבל אם הוא מסופק בדבר אף שלא

קסא הר"ן גי'אין ח"ב (ע' קמ) בשם רב האי גאון. תוס' מנחות סו, א סוד"ה זכר. רא"ש פסחים פ"א ס"ו נא, ופור, בשם רבנו יונה.

קסב רב האי שם. ב"י ד"ה וזר"ן. **קסג** תרומת הרשן ס"ו לו. שו"ע ס"ח. וראה גם תוס' מגילה כ, ב ד"ה כל, ופור, בשם בה"ג.

קסד שו"ע שם. **קסא** פ"ח ס"ו. **קסב** סעיף ג.

קסג תרומת הרשן שם. לבוש ס"ח. **קסד** היא דעת בה"ג, שכשהספיד אין צריך לספור בשאר הלילות, סבורא ליה. לעיל ס"ג שכשלא ספר בלילה יספור ביום.

קסו דעה הב' דלעיל ס"ג. **קסא** דעה הב' דלעיל ס"ג.

קסא ב"ח ד"ה ומ"ש וכתב ע"ה. מ"א מק"ב. וכמסקנת הפוסקים רס"י רט (מ"ז ומ"א שם ס"ק א).

קסב פ"ח ס"ו ד"ה גם לפי. **קסג** מ"א שם.

קסד מ"א שם (כשנזכר תוך כדי דיבור. ולפי האמור לעיל ס"ב, שהכוונה אינה פוסלת הברכה, מני בנה שלא הפסיק בדברים אחרים). וראה דברי נחמיה שם.

קסא ראה דברי נחמיה שם. **קסב** מ"א שם (לענין מעה בדיבורו. ולפי הנ"ל ס"כ"בא, כן הוא גם במעה ברע"ג). וראה דברי נחמיה שם.

קסג אוצ"ל: יש.

קסד מור בשם בה"ג הל' מנחות (קל"ג, ג). וראה הקרי הלכות ח"ג ע"ב, ב.

קסא ויקרא כג, טו.

ספר למחר ביום יספור בשאר לילות בברכה קעט דכיון שיש להסתפק שמא ספר כלילה ויש להסתפק גם כן שמא כהאומרים שכל לילה ולילה היא מצוה בפני עצמה ואינן תלויות זה בזה נמצא שיש כאן ספק ספיקא להחמיר להצריך ברכה וספירה בשאר הלילות קעט וכן בכל מקום שנתבאר קצט שצריך לחזור ולספור בלא ברכה מחמת הספק שיש בספירה הראשונה אם לא חזר וספר בשאר הלילות בברכה קצט:

בז במקומות שנוהגין לקדש קצט ולהבדיל קצט בבית הכנסת על היין סופרים העומר כליל שבת ויום טוב אחר הקידוש קצט לפי שכל מה שנוכל להקדים קדושת היום יש לנו להקדים קצט ובמוצאי שבת ויום טוב סופרים קודם ההבדלה קצט לפי שכל מה שנוכל לאחר ההבדלה יש לנו לאחרה קצט כדי שלא תהא קדושת היום נראית עלינו כמשאוי קצט.

ובין במקומות שמבדילין במוצאי שבת קודם ויתן לך מיד אחר קדיש תתקבל [ובין במקומות שאומרים ויתן לך קודם ההבדלה קצט סופרים מיד אחר קדיש תתקבל קצט] לפי שיש לנו להקדים הספירה בכל מה שאפשר ומיד שנסתלקה התפלה בקדיש שלאחריה חל עלינו מצות ספירה קצט:

בז וכשחל יום טוב האחרון במוצאי שבת שאומרים קידוש והבדלה על כוס אחד או אפשר לספור אחר הקידוש וקודם ההבדלה כמו בשאר ליל יום טוב ומוצאי שבתות שהרי אסור להפסיק ביניהם כלל אזי סופרים קודם הקידוש וההבדלה קצט ולא אח"כ לפי שכל מה שנוכל לאחר ההבדלה יש לנו לאחרה קצט (אבל יום שני של פסח שחל במוצאי שבת אין מקדשין ואין מבדילין כלל בבית הכנסת קצט מטעם שנתבאר בס"י תפ"ז קצט):

בח בכל יום טוב כשחל יום ראשון בשבת נוהגין לומר כליל שני המערכות קצט השייכים לליל ראשון קצט שכליל שבת אין אומרים מערכות מטעם שנתבאר בס"י ער"ה קצט חוץ מיום ראשון של פסח שחל להיות בשבת שנוהגין לומר כליל שני המערכות השייכים לליל שני משום ביכור לספירה קצט שהזכר בו סדר קצירת העומר שהיה נקצר בלילה זה קצט:

בט אסור לאכול חדש אף בזמן הזה בין לחם בין קלי בין כרמל"ד עד תחילת ליל

<p>קצב ח"י שם. קצג תרומת הדשן שם. שו"ע שם. קצד תרומת הדשן שם. וראה גם מ"א סקט"ז. קצה ח"י סקט"א. קצו סעף ג. קצז פזיזים שאומרים כלילות יו"ט בתפלת ערבית. בסדרור לא הובאו כלל פזיזים אלו. קצח כדלקמן ס"י תרנב ס"ב. קצט סעף ג. ר לבוש ס"א. מ"א ריש הס"י. רא מ"א שם. ח"י סק"א. כלומר, עדיפות וקדימה לספירה. רב לבוש שם. רג משנה מנחות פה, א. רמב"ם הל' מאכלות אסורות פ"י ה"ב. מור וש"ע ס"י ובי"ד ס"י רצג ס"א. וראה לעיל ס"י שח סוף ס"מ אם החדש מוקצה בשבת. רד ויקרא כג, יד (ראה פרש"י שם, שכרמל חן קליות, וקלי הוא הקמח העשוי מברמל, הנזכרים לעיל ס"י</p>	<p>קעח תרומת הדשן שם. שו"ע שם. וראה לקו"ש ח"ו ע' 466. קעט פר"ח ס"ח. וראה תרומת הדשן שם. קפ סע"ג, יב, יג, יד, כא. קפא ראה מ"ז סוף סק"י. קפב כדלעיל ס"י רסמ ס"ב. קפג כדלעיל ס"י רצה ס"ה. קפד תרומת הדשן ס"י. שו"ע ס"מ. קפה תרומת הדשן שם. מ"ז ס"ק י. מ"א סק"ד. וראה גם לעיל ס"י ער ס"ב. קפו תרומת הדשן שם. שו"ע שם. קפז תרומת הדשן שם. מ"ז שם. מ"א סקט"ז. קפח ראה ברכות נב, א. פסחים קה, ב. וראה גם מ"א סקט"ז. קפט ח"י ס"ק ב. קצ כ"ה בדפוס זימאמור. ובדפ"ר יש רק ובין כו' הא, ובלוח התיקון שם תוקן: וכן. קצא אבורה"ם ריש סדר ספירת העומר. שו"ע שם.</p>
--	--

הלכות פסח תפמ

תלה

י"ז בניסן^ה שנאמר^ו ולחם וקלי וזרמל לא תאכלו עד עצם היום הזה וגו' עד ועד בכלל^ח אלא שבזמן שבית המקדש קיים משקרב העומר ביום מ"ז הותר החדש מיד^י שנאמר^י עד הביאתם את קרבן אלהיכם אבל עכשיו שאין לנו קרבן הרי עצם היום מתיר דהיינו לאחר שעבר כל עצם היום^י.

ובגולה כשלא היו יודעים יום שנקבע בו החדש בארץ ישראל היו אסורין לאכול חדש גם כל יום י"ז עד תחילת ליל י"ח^{יא} לפי שהוא ספק של תורה^{יב} שהחדש אסור גם בחוץ לארץ מן התורה^{יג} שנאמר^{יד} בכל מושבותיכם וגם עכשיו שאנו יודעים יום קביעות החדש אין לשנות מנהג אבותינו^{טו} ממעם שיתבאר^{טז}:
ל ועכשיו אין העולם נוהרין כלל באיסור חדש^{יז}.

ויש שלמדו עליהם זכות^{יח} במקומות שרוב התבואה נורעת קודם הפסח או במקומות שמביאין להם תבואה ממקומות שרוב התבואה נורעת קודם הפסח שאין בה איסור חדש כמו שנתבאר ביו"ד סימן רצ"ג^{יט} ע"ש.

והמחמירים על עצמם במקומות ההם ונוהר מסתם תבואה שאינה ידועה לו שהיא ישנה אין צריך לזהר מפלישת הכלים שנתבשל בהם^כ ממין שרוצה לבשל עכשיו ישן^{כא} לפי שמין במינו אין צריך ששים אלא מדברי סופרים^{כב} ואין להחמיר כל כך בסתם תבואה שאין בה אלא חומרא בעלמא^{כג}.

וגם במקומות שרוב התבואה נורעת אחר הפסח כגון במדינות פולין שרוב השבולת שועל והשעורים שעושים מהם השכר נורעין אחר הפסח וגם אין מביאין לשם תבואה כלל ממדינות אחרות שזורעין בהם קודם הפסח^{כד} אף על פי כן אין רוב העולם נוהגין שם איסור חדש.

ויש שלמדו עליהם זכות^{כה} לפי ששם הוא שעת הדחק שעיקר שתייתם הוא השכר לפיכך הם סומכים על מקצת הראשונים^{כו} הסוברים שחדש בחוץ לארץ אינה אלא

תסב ס"ב). מור וש"ע, ס"א.

דה משנה שם. רמב"ם שם. מור וש"ע יו"ד שם.

ו ויקרא כג, יד. רבי יהודה במשנה שם.

רז גמרא שם סח, ב.

רח משנה שם. רמב"ם שם (הקרוכים, והרחוקים מותרים מחצות היום).

רט ויקרא שם.

רי ראה רש"י מוכה מא, רע"ב ד"ה עד עצם.

ריא כרינא בגמרא שם (משמיה דאבה). רמב"ם שם. מור וש"ע ס"י וביו"ד שם.

ריב גמרא, לפירוש רש"י שם ד"ה וסבר. וראה ש"ת צמח צדק יו"ד ס"י שגב אות ד.

ריג ערלה פ"ג מ"ט. רבי אליעזר קדושין לו, רע"א במשנה. גמרא לפירוש רש"י במנחות שם, שכן גם

דעת אבות דריבנא. רי"ף קדושין (מו, א). רמב"ם שם. סמ"ג ל"ח ס"י קמב סמ"ק ס"י ר"ז. שו"ת הרא"ש שם.

מור וש"ע, ס"י וביו"ד שם ס"א. ש"ך שם בנקה"ב. וראה לקמן סוף ס"ל לעיל ס"י שח סוף ס"ט.

ריד ויקרא שם. מנחות פד, א.

רטו ראה ביצה ד, ב. רמב"ם שם (מדברי סופרים). רדב"ז שם.

רטז ראה לקמן ס"י תצ ס"א. ס"י תרמז סכ"א. הרי

נחמיה שם סכ"ט. אות ה.

ריז ב"ח סוף המ"י וביו"ד ס"י רצג. מ"ז שם ס"ק ה. באר הגולה יו"ד שם. מ"א בסוף הסימן.

ריח סמ"ג ל"ח ס"י קמב"ד, בשם רבנו יצחק ברבנו שמואל. הנהגות מיינוניות שם. אות ג. שו"ת הרא"ש

כלל ב ס"א. מרדכי קדושין רמז תקא. תרומת הדשן ס"י קצא. מור ורמ"א יו"ד ס"י רצג ס"א.

ריט סימן זה בשוע"ר לא הניע לדינו, וראה רמ"א שם. ומה שאינו אסור משום דבר שיש לו מתירין, ראה

לקמן ס"י תקינ ק"א סק"ה.

רב שו"ת רמ"א ס"י קלב אות מז. מ"א סק"ז.

רבא מ"א שם.

רבב ברלעיל ס"י תמב ס"ג וש"נ.

רבג שו"ת רמ"א שם. מ"א שם.

רבד שו"ת שער האותיות אות ק (עו, א) ד"ה עתה באתי על ענין דין של חדש. מ"א שם.

רבה אור זרוע ח"א ס"י שכת. מ"ז יו"ד שם סק"ה. מ"א סק"ז ד"ה ונראה לי.

רבו תשובת רבנו ברוך, הובאה בשו"ת מהר"ם (לבוב) ס"י קצמ, ובשו"ת הרא"ש כלל ב ס"י א. אור זרוע

שם. הובא בתרומת הדשן ס"י קצא. ליקושי מהר"ל (ע' תרסז).

מדברי סופרים שגזרו משום ארץ ישראל ולא גזרו אלא במקומות הסמוכים לארץ ישראל כגון מצרים ועמון ומואב ובבל כמו שנתבאר ביורה דעה סימן של"א רס"ו. ויש שלמדו עליהם זכות אחרונה שסוברים שחדש אינו נוהג אלא בתבואה שהוא של ישראל בשעת קצירה אבל לא בשל נכרים ולפי זה צריך להזהיר לישראלים הדרים בכפרים שיש להם תבואה זרועה אחר הפסח בשדה של השר שינהגו בה איסור חדש. אבל כל בעל נפש לא יסמוך על המתירים הללו ויחמיר לעצמו בכל מה שאפשר לזרז כהסכמת רוב הראשונים והאחרונים דא שהחדש נוהג מן התורה אף בחוץ לארץ דגב ובכל מקום אף בשל נכרים דגב כי כן עיקר דגב. עיין ביורה דעה סי' רצ"ג דגה שהגזר מחדש יש לו ליוהר גם מיי"ש וממי דבש שהעמידוהו בשמרי שכר דגב עיין שם כל פרטי דין החדש:

תצ סדר תפלת יום שני ותפלת חולו של מועד וכו' י"ח סעיפים:

א בכל יו"ט שני של גלויות מתפללין כסדר התפלה של יום ראשון וכן צריך לומר קידוש היום ושחיינו ואף על פי שאין אנו נוהגין בו קידוש אלא מחמת ספק שנסתפק לאבותינו שלא היו יודעין יום שנקבע בו החדש בארץ ישראל מכל מקום אם לא יתפללו בו תפלת יו"ט או שלא יאמרו בו קידוש היום ושחיינו יבאו לולול בו לומר שאינו יום טוב כלל ועל ידי כן יבאו גם כן לעשות בו כל מלאכת עבודה:

ב ביו"ט שני של פסח קורין בפרשת מועדות שכתורת כהנים דהיינו בפרשת אמור

סק"ב. ש"ך שם סק"ו.
רלד ראה שו"ת אדה"י סי' ו בסופו, שהביא דעת כנסת יחזקאל סי' מא (ר"ה ואני הקפן אענה, ואילך) לאסור בשל ישראל, ומסיק שהעיקר כדעת המ"א להקל בחו"ל, במצות של מצוה. וראה שו"ת צמח צדק יו"ד סי' שנב (ג, ד).
רלה ראה ט"ו שם סק"א. ש"ך שם סק"ג. ח"י כאן סקכ"ב.
רלו ראה לעיל סי' תנב ס"ט (גבי חמין). חידושי צמח צדק משניות (ג, ד). שו"ת רבנו סי' כ.

סימן תצ

- א** מור, לבוש ס"א.
- ב** שבת כג, א ורש"י שם ר"ה ובעני ברכה.
- ג** תשובת רש"י, הובא ברא"ש ר"ה פ"ד סי' יד. מדרכי מוכה רמז תשפה. וראה גם לקמן סי' תר ס"ה.
- ד** והרי אין מברכין על הספק (שבת שם).
- ה** כדלקמן סי' תר ס"א.
- ו** אביו שבת שם. רמב"ם הל' חנוכה פ"ג ה"ה, וכפ"מ שם. תשובת הרמב"ם, הובאה בכס"מ הל' מילה פ"ג ה"ה. וראה גם לקמן סי' תרנב. סכ"א. וראה דברי נחמיה או"ח (ע, ג).
- ז** ראה ר"ן מוכה (יד, א) סוף דבור הא' בשם יש מי שאומר (להחמיר בקדושתו). לקמן שם (שלא לולול בעיקר קדושת היום).
- ח** ברייתא מנילה לא, א ורש"י שם ד"ה ושאר. מור וש"ע ס"א. וראה הטעם לקמן ס"ט.
- ט** ויקרא כב, כז.

רכו רבנו ברוך שם. מ"א שם.
רכז סימן זה בשו"ע לא הגיע לידנו, וראה מור וש"ע שם סי' א' (לענין תרומות ומעשרות).
רכט ב"ח סוף הסימן, ובי"ד שם ריש הסי'. שו"ת הב"ח החדשות סי' מחדש. מ"ו יו"ד שם (להקל בשל נכרים). באר הגולה שם. ובב"ח יו"ד שם, בשם הגהות מהרש"ל למו"ק בשם תשובת מעיל צדק, בשם הריב"א, ומשמעות בה"ג (להתיר עכ"פ בשל נכרי בחו"ל). וכן מסיק בשו"ת כנסת יחזקאל סי' מא ר"ה ואני הקפן אענה, ובשו"ת שב יעקב סי' סא. וראה שו"ת צמח צדק סי' רח (לח, ד), בשם מהר"ל בשם רבנו, צד נוסף ליישב מנהג העולם. ליקום הרעות בזה ראה שו"ת צמח צדק יו"ד סי' שנב (ג, גרד).
רל ב"ח יו"ד שם סוף הסימן (שהחמיר לא יחמיר אלא לעצמו). מ"א סוף הסימן (שבעל נפש יחמיר). וראה גם שו"ת רבנו סוס"י ו (שנהגו עלמא להחמיר בשל ישראל, ולצורך זיתים של אכילת מצה ואפיקומן יש להקל), וסוס"י ו (שברורות שלפנינו נהגו כדעת המקלין וברורות הללו רבו כגון רבו הנהגים להחמיר), וסי' כ (להתיר י"ש ממעם תערוכות). שו"ת צמח צדק סי' שנא (מנהג מדנות אלו לאסור חדש של ישראל ולהתיר חדש של נכרי). שיחות קודש אחרון של פסח תש"מ (שכפועל מקלין בזמננו).
רלא מור וש"ע כאן סי' ובי"ד שם ס"א. ש"ך שם בנקה"כ. כנסת יחזקאל סי' מא ר"ה וע"פ הרב"ם.
רלב כדלעיל סכ"ט וש"ג.
רלג תוס' קידושין לו, רע"א. ראב"ה סי' תקכו. שו"ת הרא"ש שם. מור וש"ע יו"ד שם ס"ב. מ"ו שם